

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos véleményének összefoglalója „A számítási felhőben rejlő potenciál felszabadítása Európában” című bizottsági közleményről

(A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: <http://www.edps.europa.eu>)

(2013/C 253/03)

I. Bevezetés

I.1. A vélemény célja

1. A számítási felhőnek a kibontakozó információs társadalomban játszott jelentős szerepére és az Unión belül a számítási felhőről jelenleg folytatott szakpolitikai viták jelentőségére tekintettel az európai adatvédelmi biztos úgy határozott, hogy saját kezdeményezésére kiadja ezt a véleményt.

2. Ez a vélemény „A számítási felhőben rejlő potenciál felszabadítása Európában” című, 2012. szeptember 27-i bizottsági közleményre (a továbbiakban: közlemény) ⁽¹⁾ reagál, amely meghatározza, hogy milyen kulcsfontosságú intézkedéseket és szakpolitikai lépéseket kell tenni Európában a számításifelhő-szolgáltatások szélesebb körű igénybevétele érdekében. Már a közlemény elfogadását megelőzően is egyeztettek informálisan az európai adatvédelmi biztossal, aki informális észrevételeket tett. Az európai adatvédelmi biztos üdvözli, hogy a közleményben figyelembe vették egyes észrevételeit.

3. A számítási felhő és az adatvédelmi jogi keret közötti kapcsolatokról jelenleg folytatott vita által érintett területekre és a vita jelentőségére tekintettel azonban e vélemény nem korlátozódik csupán a közleményben érintett kérdésekre.

4. A vélemény különösen a számítási felhőből fakadó adatvédelmi kihívásokra és arra összpontosít, hogy a javasolt adatvédelmi rendelet (a továbbiakban: „a rendeletjavaslat”) ⁽²⁾ miként kezeli ezeket. A vélemény emellett észrevételeket fogalmaz meg a közleményben foglalt azon területekről, ahol további fellépésre van szükség.

I.2. Háttér

5. Az Unióban a számítási felhőről folytatott általános politikai vita keretében a következő tevékenységek és dokumentumok bírnak különös fontossággal:

— Az európai digitális menetrendről szóló 2010. évi közleményét ⁽³⁾ követően a Bizottság 2011. május 16-tól augusztus 31-ig tartó nyilvános konzultációt indított, amelynek eredményeit 2011. december 5-én tette közzé ⁽⁴⁾.

— 2012. július 1-jén a 29. cikk szerinti munkacsoport ⁽⁵⁾ a számítási felhőről szóló véleményt fogadott el (a továbbiakban: a 29. cikk szerinti munkacsoport véleménye) ⁽⁶⁾, amely a 95/46/EK irányelvben foglalt hatályos adatvédelmi szabályoknak az Európai Gazdasági Térségben (EGT) számításifelhő-szolgáltatást nyújtó szolgáltatókra és ügyfeleikre történő alkalmazását elemzi ⁽⁷⁾.

— 2012. október 26-án az adatvédelmi és a magánélet védelmével foglalkozó biztosok a 34. nemzetközi konferenciájuk ⁽⁸⁾ során a számítási felhőről szóló határozatot fogadtak el.

⁽¹⁾ COM(2012) 529 final.

⁽²⁾ COM(2012) 11 final.

⁽³⁾ COM(2010) 245 végleges.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/cloudcomputing/docs/ccconsultationfinalreport.pdf

⁽⁵⁾ A 29. cikk szerinti munkacsoport a 95/46/EK irányelv 29. cikke alapján létrehozott tanácsadó szerv. A munkacsoportot a nemzeti felügyelő hatóságok és az európai adatvédelmi biztos képviselői, valamint a Bizottság képviselője alkotják.

⁽⁶⁾ A 29. cikk szerinti munkacsoport számítási felhőről szóló 2012. májusi véleménye a következő internetes oldalon érhető el: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2012/wp196_en.pdf

⁽⁷⁾ Ezenfelül nemzeti szinten számos tagállam (például Olaszország, Svédország, Dánia, Németország, Franciaország és az Egyesült Királyság) adatvédelmi hatósága saját iránymutatást adott ki a számítási felhőről.

⁽⁸⁾ Az adatvédelmi és a magánélet védelmével foglalkozó biztosok 2012. október 26-án, Uruguayban megrendezett 34. nemzetközi konferenciáján a számítási felhőről elfogadott határozat.

I.3. A számítási felhőről szóló közlemény

6. Az európai adatvédelmi biztos üdvözi a közleményt. A közlemény három olyan uniós szintű, konkrét kulcsfontosságú intézkedést jelöl meg, amelyre a számítási felhő európai alkalmazásának támogatása és előmozdítása érdekében szükség van. Ezek a következők:

- 1. kulcsintézkedés: A szabványok útvesztőjének rendezése
- 2. kulcsintézkedés: Biztonságos és tisztességes szerződési feltételek
- 3. kulcsintézkedés: Egy Európai Számítási Felhő Partnerség (European Cloud Partnership) létrehozása, hogy az innováció és a közszféra által generált növekedés motorja legyen.

7. A közlemény további szakpolitikai lépéseket irányoz elő, így a kutatás és fejlesztés előmozdítása vagy a figyelemfelhívás révén a számítási felhő fokozott igénybevételét ösztönző intézkedéseket, valamint megerősített nemzetközi párbeszéd útján a számításifelhő-szolgáltatásokhoz kapcsolódó kulcsfontosságú kérdések – ideértve többek között az adatvédelmet, a bűnüldöző hatóságok általi hozzáférést, a biztonságot, a közvetítő szolgáltatók felelősségét – kezelésének szükségességét.

8. A közlemény a számítási felhő sikeres európai alkalmazásához szükséges alapvető elemként említi az adatvédelmet. A közlemény megjegyzi ⁽¹⁾, hogy a rendeletjavaslat számos, a számításifelhő-szolgáltatást nyújtók és ügyfelek ⁽²⁾ által felvetett aggodalommal foglalkozik.

I.4. A vélemény központi kérdése és felépítése

9. A vélemény három célja a következő:

10. Első célja, hogy rámutasson a számítási felhőről jelenleg folytatott vitákban a magánélet és az adatok védelmének fontosságára. Ezen belül is különösen azt hangsúlyozza, hogy az adatvédelem szintje a számítási felhő tekintetében sem maradhat el a más adatfeldolgozások terén előírt szinttől. A számítási felhővel kapcsolatos gyakorlatok fejlesztése és alkalmazása kizárólag akkor minősülhet jogszerűnek, ha biztosítják az ilyen szintű adatvédelmet (lásd a III. fejezet 3. pontját). A vélemény figyelembe veszi a 29. cikk szerinti munkacsoport véleményében foglalt iránymutatást.

11. A vélemény második célja, hogy részletesebb elemzést nyújtson azokról a főbb adatvédelmi kihívásokról, amelyeket a számítási felhő a javasolt adatvédelmi rendelettel összefüggésben jelent, különös tekintettel annak nehézségére, hogy egyértelműen meghatározzák a különböző szereplők felelősségét és az adatkezelő és az adatfeldolgozó fogalmát. A vélemény (főként a IV. fejezet) elemzi, hogy jelenlegi formájában a rendeletjavaslat ⁽³⁾ miként járulhat hozzá a magas szintű adatvédelem biztosításához a számítási-felhő-szolgáltatások terén. A vélemény ezért az adatvédelmi biztosnak az adatvédelmi reformcsomagról szóló véleményében (a továbbiakban: „az adatvédelmi biztos adatvédelmi reformcsomagról szóló véleménye”) ⁽⁴⁾ kialakított álláspontjára támaszkodik, de azt kiegészíti a kifejezetten a számítási felhővel kapcsolatos környezetre érvényes megfontolásokkal. Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy az adatvédelmi reformcsomagról szóló véleménye a számításifelhő-szolgáltatásokra is teljes mértékben érvényes, és az a jelenlegi véleménynek is alapjául szolgál. Ezenfelül a hivatkozott véleményben említett egyes kérdések – például a biztosnak az érintettek jogairól szóló új rendelkezésekre vonatkozó elemzése ⁽⁵⁾ – kellően egyértelműek, ezért e vélemény keretében nincs szükség azok részletesebb kifejtésére.

12. A vélemény harmadik célja, hogy azonosítsa azokat a területeket, ahol – a Bizottság által a közleményben bemutatott számításifelhő-stratégiára tekintettel – az adatvédelemmel és a magánélet tiszteletben tartásával kapcsolatos további uniós szintű fellépésre van szükség. E területek közé tartoznak többek között a következők: további iránymutatások nyújtása, szabványosítási törekvések, a különleges ágazatokra (például a közszférára) vonatkozó további kockázatelemzések végzése, általános szerződési feltételek kialakítása, a számítási felhővel kapcsolatos nemzetközi párbeszéd felvétele és hatékony nemzetközi együttműködési eszközök biztosítása (ezeket a vélemény V. fejezete fejti ki).

⁽¹⁾ Lásd a közlemény 8. oldalán a „A digitális menetrend intézkedései a »bizalomépítés a digitális szolgáltatások terén« témakörben” szakaszt.

⁽²⁾ Az „ügyfél” kifejezéssel e vélemény általában a szolgáltatás igénybevevőire (vállalkozások) és a fogyasztókra (egyéni végfelhasználók) utal.

⁽³⁾ Figyelembe kell venni, hogy a Tanács és az Európai Parlament rendes jogalkotási eljárás keretében jelenleg folytatja a rendeletjavaslat vitáját.

⁽⁴⁾ A vélemény a <http://www.edps.europa.eu> internetes oldalon érhető el.

⁽⁵⁾ Lásd az európai adatvédelmi biztos véleményét, különösen annak 140–158. pontját.

13. A vélemény a következő részekből áll: a II. fejezet áttekintést nyújt a számítási felhő főbb jellegzetességeiről és a kapcsolódó adatvédelmi kihívásokról. A III. fejezet áttekinti a hatályos uniós jogi keret és a rendeletjavaslat legfontosabb elemeit. A IV. fejezet azt elemzi, hogy a rendeletjavaslat hogyan járulhat hozzá a számításifelhő-szolgáltatások igénybevétele kapcsán felmerülő adatvédelmi kihívások kezeléséhez. Az V. fejezet a további szakpolitikai előrelépéseket célzó bizottsági javaslatokat elemzi, valamint azonosítja azokat a területeket, ahol további munkára lehet szükség. A VI. fejezet tartalmazza a következtetéseket.

14. Bár a véleményben foglalt számos megjegyzés minden olyan környezetre érvényes, ahol igénybe veszik a számítási felhőt, a vélemény nem tér ki külön a számításifelhő-szolgáltatások uniós intézmények és szervek általi igénybevételére, amely a 45/2001/EK rendelet értelmében az európai adatvédelmi biztos felügyelete alá tartozik. Az európai adatvédelmi biztos e tárgyban külön iránymutatásokat ad ki ezen intézmények és szervek számára.

VI. Következtetések

121. A közleményben bemutatottaknak megfelelően a számítási felhő a külső távoli IT-erőforrások igénybevétele révén számos új adatkezelési lehetőséget kínál a vállalkozások, a fogyasztók és a közsféra számára. Ezzel egyidejűleg számos kihívást jelent, különösen a számítási felhőkben feldolgozott adatokra vonatkozóan biztosítandó megfelelő adatvédelmi szint tekintetében.

122. A számításifelhő-szolgáltatások igénybevétele komoly kockázatot jelent a tekintetben, hogy – amennyiben nem elég egyértelműek az uniós adatvédelmi jogszabályok alkalmazhatósági feltételei, és túl szűken határozzák meg vagy értelmezik a számításifelhő-szolgáltatást nyújtó szolgáltatók szerepét és felelősségét, vagy azt nem érvényesítik hatékonyan – a számításifelhő-szolgáltatást nyújtó szolgáltató által végzett feldolgozási műveletekkel kapcsolatban nem állapítható meg a felelős. Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy a számításifelhő-szolgáltatások nem indokolhatják a hagyományos adatfeldolgozási műveletekre vonatkozóhoz képest alacsonyabb szintű adatvédelem alkalmazását.

123. E tekintetben a javasolt adatvédelmi rendelet – a Bizottság által bemutatott formájában – számos olyan pontosítást és eszközt tartalmaz, amelyek hozzájárulnak annak biztosításához, hogy az uniós székhelyű ügyfelek számára számításifelhő-szolgáltatást nyújtó szolgáltatók megfelelő szintű adatvédelmet biztosítsanak, így különösen:

- a 3. cikk pontosítja és kiterjeszti az uniós adatvédelmi szabályok területi hatályát, így az a számításifelhő-szolgáltatásokat is lefedné,
- a 4. cikk (5) bekezdése az adatkezelés fogalom meghatározásába a „feltételei” szó felvételével új elemet vezet be. Ez összhangban áll azzal az új tendenciával, amely szerint a számításifelhő-szolgáltatások nyújtása mögött álló összetett IT-szaktudásra tekintettel szélesíteni kell azon feltételek körét, amelyek mellett a számításifelhő-szolgáltatást nyújtó szolgáltató adatkezelőnek minősülhet. Ez jobban tükrözné a feldolgozási műveletekre ténylegesen gyakorolt befolyás mértékét,
- a rendeletjavaslat fokozott felelősséget ruházna az adatkezelőkre és adatfeldolgozókra, valamint növelné az elszámoltathatóságukat olyan különleges kötelezettségek bevezetésével, mint a beépített és alapértelmezett adatvédelem (23. cikk), az adatbiztonsági követelmények megsértéséről való értesítés (31. és 32. cikk), valamint az adatvédelmi hatásvizsgálatok (33. cikk). Előírja továbbá az adatkezelők és adatfeldolgozók számára, hogy alkalmazzanak a végrehajtott adatvédelmi intézkedések hatékonyságát igazoló mechanizmusokat (22. cikk),
- a rendeletjavaslat 42. és 43. cikke lehetőséget kínálna a nemzetközi adattovábbítási mechanizmusok rugalmasabb alkalmazására, ami hozzájárulna ahhoz, hogy a számításifelhő-szolgáltatást nyújtó szolgáltatók és ügyfelek a személyes adatok adatközpontokba vagy harmadik országokban található szervezetre való továbbításakor hivatkozhatnak a megfelelő adatvédelmi biztosítékokra,
- a rendeletjavaslat 30., 31. és 32. cikke pontosítja az adatkezelőnek és az adatfeldolgozónak az adatfeldolgozás biztonságával és az adatsértés esetén való értesítési követelményekkel kapcsolatos kötelezettségeit, ezzel lefektetve a számításifelhő-környezet különböző szereplőinek biztonsági feladataival kapcsolatos átfogó és együttműködésen alapuló megközelítés alapjait,

- a rendeletjavaslat 55. és 63. cikke megerősíti a felügyelő hatóságok közötti együttműködést és e hatóságoknak a határokon átnyúló adatfeldolgozási műveletek feletti összehangolt felügyeletét, ami kiemelt jelentőséggel bír a számításifelhő-alapú környezetben.

124. Az európai adatvédelmi biztos javaslata szerint ugyanakkor a számításifelhő-szolgáltatások sajátosságaira tekintettel tovább kell pontosítani a rendeletjavaslatban a következő szempontokat:

- a rendeletjavaslat területi hatálya tekintetében a következőképpen kell módosítani a 3. cikk (2) bekezdésének a) pontját: „termékek vagy szolgáltatások ilyen érintettek számára történő, *személyes adatok feldolgozásával járó* nyújtásához kapcsolódnak”, vagy új preambulumbekendést kell felvenni, amely pontosítja, hogy a rendeletjavaslat területi hatálya az Unióban az érintettek személyes adatainak olyan nem uniós székhelyű adatkezelők általi feldolgozására is kiterjed, akik szolgáltatásaikat uniós székhelyű jogi személyek számára nyújtják,
- az adatvédelmi reformcsomagról szóló véleményében foglaltaknak megfelelően egyértelműen meg kell határozni a „továbbítás” fogalmát,
- a javaslatba külön rendelkezést kell felvenni, amely pontosítja azokat a feltételeket, amelyek mellett az EGT-n kívüli országok bűnüldöző hatóságai hozzáférhetnek a számításifelhő-szolgáltatásokban tárolt adatokhoz. E rendelkezésbe felvehető továbbá a kérelem címzettjének azon kötelezettséget, hogy különleges esetekben tájékoztassa az Unió illetékes felügyeleti hatóságát, valamint konzultáljon vele.

125. Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza továbbá, hogy a Bizottságnak és/vagy a felügyelő hatóságoknak (különösen a jövőbeli Európai Adatvédelmi Testületen keresztül) további iránymutatást kell nyújtaniuk a következő szempontokról:

- pontosítani kell, hogy az adatvédelmi intézkedések gyakorlati hatékonyságának ellenőrzése érdekében milyen mechanizmusokat kell létrehozni,
- támogatást kell nyújtani az adatkezelők számára a kötelező erejű vállalati szabályok alkalmazása terén és abban, hogy miként felelhetnek meg az alkalmazandó előírásoknak,
- át kell adniuk az olyan területekre vonatkozó bevált módszereket, mint az adatkezelő/adatfeldolgozó felelőssége, a megfelelő adatmegőrzés a számításifelhő-környezetben, az adatok hordozhatósága, valamint az érintettek jogainak gyakorlása.

126. Az európai adatvédelmi biztos emellett elismeri, hogy az ágazat által kidolgozott és az illetékes felügyelő hatóságok által jóváhagyott magatartási kódexek hasznosnak bizonyulhatnak a szabályoknak való megfelelés, valamint a különböző szereplők bizalmának erősítésében.

127. Az európai adatvédelmi biztos támogatja a Bizottságot abban, hogy a felügyelő hatóságokkal folytatott konzultáció mellett a számításifelhő-szolgáltatások nyújtására vonatkozó általános szerződés feltételeket dolgozzon ki, amelyek tiszteletben tartják az adatvédelmi követelményeket, így különösen:

- szerződési mintafeltételeket dolgozzon ki, amelyek a számításifelhő-szolgáltatási kínálat kereskedelmi feltételeinek részét képeznek,
- a közsférára vonatkozó olyan közös közbeszerzési feltételeket és előírásokat dolgozzon ki, amelyek figyelembe veszik a feldolgozott adatok érzékeny jellegét,
- folytassa a nemzetközi adattovábbítási mechanizmusoknak a felhőszámítási környezethez való igazítását, különösen a jelenlegi általános szerződési feltételek korszerűsítése, valamint az uniós székhelyű adatfeldolgozók nem uniós székhelyű adatfeldolgozóknak való adattovábbítására vonatkozó általános szerződési feltételek kidolgozása révén.

128. Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy a szabványok és tanúsítási rendszerek kidolgozásakor megfelelően figyelembe kell venni az adatvédelmi követelményeket, így különösen:

- a szabványok kialakításakor alkalmazni kell a beépített adatvédelem és az alapértelmezett adatvédelem elvét,
- a szabványok kidolgozásakor érvényesíteni kell az adatvédelmi követelményeket, például a célhoz kötöttség és a tárolás korlátozásának elvét,
- a szolgáltatók kötelesek ellátni az ügyfeleiket az alapos kockázatelemzés elvégzéséhez szükséges tájékoztatással, valamint tájékoztatniuk kell az általuk végrehajtott biztonsági intézkedésekről és a biztonsági eseményekről való riasztásokról.

129. Az európai adatvédelmi biztos végül hangsúlyozza, hogy kezelni kell a számítási felhő által nemzetközi szinten támasztott kihívásokat. Arra bátorítja a Bizottságot, hogy indítson nemzetközi párbeszédet a számítási felhő által felvetett kérdésekről, beleértve a joghatóságot és a bűnüldöző szervek általi hozzáférést is, és felveti, hogy a véleményben érintett több kérdéssel a különböző nemzetközi vagy kétoldalú megállapodásokban, például a kölcsönös segítségnyújtási megállapodásokban és a kereskedelmi megállapodásokban is foglalkozhatnának. A bűnüldöző szervek adatokhoz való hozzáféréseire vonatkozó minimális feltételek és elvek megállapítása érdekében nemzetközi szintű globális normákat kell kidolgozni. Az európai adatvédelmi biztos emellett támogatja hatékony nemzetközi együttműködési mechanizmusok felügyelő hatóságok általi kialakítását, különösen a számítási felhővel kapcsolatos kérdések terén.

Kelt Brüsszelben, 2012. november 16-án.

Peter HUSTINX
európai adatvédelmi biztos
